

10.«Нейролінгвістика та патопсихолінгвістика»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А.Кузнецова

27 серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НЕЙРОЛІНГВІСТИКА ТА ПАТОПСИХОЛІНГВІСТИКА

Освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»

Галузь знань 03 Гуманітарні науки, 05 Соціально-поведінкові науки, 014 Освіта, 231

Соціальна робота

Напрямок підготовки

Код та найменування спеціальності

Предметна спеціалізація

Факультет педагогіки та психології

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Нейролінгвістика та патопсихолінгвістика» для студентів ОКР «бакалавр» за напрямом підготовки Галузь знань 03 Гуманітарні науки, 05 Соціально-поведінкові науки, 014 Освіта, 231 Соціальна робота Розробник: Олексюк Олеся Миколаївна, доцент кафедри загальної та прикладної лінгвістики, кандидат філологічних наук _____ (Олексюк О. М.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та прикладної лінгвістики

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

«28» серпня 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 03 Гуманітарні науки	нормативна
		<i>Рік підготовки:</i>
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>реферат</u>	Спеціалізація: 035 Філологія 035.10 Прикладна лінгвістика	1
		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 150		1
		<i>Лекції</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,9 самостійної роботи студента –	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	20
		<i>Практичні, семінарські</i>
		30
		<i>Самостійна робота</i>
		100
		Вид контролю: екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 50 год. – аудиторні заняття, 100 год. – самостійна робота (30%/70%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Нейролінгвістика та патопсихолінгвістика» полягає в ознайомленні студентів із витоками, основними закономірностями та глибинною природою породження мови, новітніми напрямками досліджень мовленнєвої активності та різними формами мовленнєвого впливу, нейрофізіологічними основами мовлення, що забезпечено висвітленням конкретних завдань курсу, які передбачають формування погляду на феномен мовлення як комплексного динамічного явища; класифікацію основних знань і факторів, що формують вплив; ознайомлення зі специфікою та структурою мовленнєвого потоку, різноманітними методами його аналізу, а також відхиленнями від мовленнєвих норм; усвідомлення прикладного характеру цієї науки тощо.

У рамках дисципліни передбачаються наступні **завдання**:

- ознайомитися з психологічним, нейрофізіологічним (міжпівкульна асиметрія), лінгвістичним, невербальним (міміка, жести. Проксеміка, гапліка та ін.) та загальносеміотичним (інформаційне структурування та ін.) підґрунтям мовного феномену; усвідомлення впливової етики;
- з'ясувати закономірності природи мовленнєвого потоку.
- аналізувати характер та типи мовленнєвих відхилень (афазій, агнозій, дислалій тощо)
- застосовувати у власній комунікативній діяльності відповідні впливові стратегії мовленнєвого та невербального спілкування;

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- основні поняття й терміни;
- типи, види, форми, моделі, структурні компоненти мовлення;
- природу організації мовленнєвого потоку та їх психологію;
- методи й прийоми досягнення позитивного результату дефективної комунікації;

вміти:

- застосовувати на практиці отримані знання в конкретних ситуаціях мовлення людей;
- дотримуватись толерантного ставлення до інших культур та їх представників;
- володіти методологічними прийомами нейролінгвістики в різних сферах суспільного життя;
- вміти вести науковий пошук щодо дослідження проблем нейролінгвістики та патопсихолінгвістики;
- володіти методикою та навичками попередження й усунення дефектів мовлення.

У результаті вивчення курсу студенти повинні засвоїти такі компетентності:

Фахові:

- уміти правильно використовувати методики діагностики мовленнєвих відхилень;
- знати одиниці мови та правила їх поєднання;
- виявляти актуальні лінгвістичні, нейрофізіологічні, психологічні та інші складники комунікації;
- орієнтуватися в методиках аналізу патопсихолінгвістичних відхилень;
- застосовувати у власній комунікативній діяльності відповідні стратегії мовленнєвого та невербального спілкування;
- здійснювати комплексну оцінку тексту / дискурсу в аспекті його природності;

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит І. Нейролінгвістика як наука.

Тема 1. Основні поняття і терміни. Нейролінгвістика як новітня галузь гуманітарного знання. Міждисциплінарний характер курсу: зв'язок із психологією, логікою, соціологією, історією, фізіологією, когнітологією та іншими галузями гуманітарного знання. Предмет нейролінгвістики. Поняття афазіології. Нейролінгвістика та патопсихолінгвістика як наука про функціонування мовних одиниць у зв'язку із суб'єктом мовлення (експліцитні та імпліцитні цілі висловлення, мовленнєві тактики та типи мовленнєвої поведінки, правила ведення бесіди (максими Грайса)); адресатом мовлення (інтерпретація висловлення, вплив повідомлення на адресанта, типи мовленнєвого реагування); Нейролінгвістика і теорія мовленнєвої діяльності. Нейролінгвістика і комунікативна лінгвістика (проблема розуміння (модулі оптимальної комунікації В.З.Дем'янкава); поняття про комунікативні девіації (неврахування особи адресата, порушення орієнтацій мовця на процес спілкування, деякі лексичні параметри). Нейролінгвістика і когнітивна лінгвістика, психолінгвістика. Нейролінгвістика і нейролінгвістичне програмування як новітня галузь гуманітарного знання.

Тема 2. Історія виникнення нейролінгвістики. Прикладні аспекти нейролінгвістики. Вчення Галля; теорія функціональної асиметрії мозку; мовленнєва функція (лобна зона); відкриття М. Даркса; П. Брок та зародження афазіології; Дж. Джексон про домінуючу роль півкуль мозку;

Англійський хірург Дж.Бред про роль зорової фіксації та верба ліки у здійсненні впливу. Праці В.Бехтерева про нейрофізіологічне підґрунтя впливу. З.Фройд про психологічні механізми впливу (редукція критичності сприйняття). Вплив як комплексна категорія.

Основні методи нейролінгвістичних досліджень.

Кредит 2. Тема 3. Нейрофізіологічне підґрунтя впливу. Поняття про міжпівкульну асиметрію. Функціональна роль правої півкулі головного мозку. Відмінність її функцій від функцій лівої півкулі: а)права півкуля відповідає за темброве забарвлення мовлення («музикальність» мовлення), ліва - за пофонемне розрізнення мовлення без інтонаційного аналізу; б)права півкуля сприймає одночасну моментальну інформацію (симультанну), але здійснює глобальне, комплексне засвоєння аналізованої ситуації, утворюючи її цілісний образ (гештальт). Ліва півкуля відповідає за абстрактно-логічний аналіз розчленованої (дискретної) інформації; в)права півкуля виявляє індивідуальні особливості об'єктів і подій, активація правопівкульного сприйняття зумовлює зниження критичності сприйняття; г)права півкуля пов'язана з чуттєвою інформацією, перероблює неусвідомлювані фізіологічні сигнали; г)з правою півкулею пов'язані підсвідомі процеси, неусвідомлене запам'ятовування, з лівою – свідомість; д)з правою півкулею пов'язані негативні емоції, оскільки небезпечні ситуації вимагають швидкого й точного реагування; е)правопівкульне мислення не сприймає суперечностей. Дійсність як така не знає логічних суперечностей, бо вони виникають лише як результат взаємодії з нею людини; є)правопівкульне мислення характеризується образністю, емоційністю тощо.

Дослідження В.Бехтерева, І.Павлова, Р.Якобсона, А.Лурії, Т.Ахугіної (Рябової). Джеймс Вайкері – фундатор теорій «25-го кадру» та «сублімінальної реклами / кіно», що базується на особливостях підпорогового та надпорогового сприйняття людини та існуванні зовнішніх подразників, вплив яких на свідомість людини відбувається поза власне її усвідомленням, оскільки задіяні підсвідомі структури психіки.

Тема 4. Психологічне підґрунтя впливу. Основні постулати: 1)соціальна обумовленість людської психіки, її конструювання і програмування за посередництвом соціальних та інформаційних впливів; 2)істотна залежність психіки та поведінки людини від ситуативних (зовнішніх) факторів (ситуаціоністська парадигма соціальної психології); 3)істотний вплив моделювання та приклада на психіку й поведінку людини; 4)обмеженість психіки пересічної людини, що шкодить точному сприйняттю реальності та, з іншого боку, уможливорює вплив на поведінку, емоції та мислення поза свідомістю; 5)взаємододатковість різноманітних факторів впливу на психіку людини; 6)суттєва питома вага соціально-психологічних автоматизмів (стереотипів)у свідомості людини, які зумовлюють маніпулятивний вплив; 7)ефект документалізму, який підсилює психологічний вплив відео-, аудіо- та текстової інформації; 8)моделювання віктимності (схильності стати жертвою) як вплив, що поглиблює культ насильства й агресивності тощо.

С.Г.Кара-Мурза про психологію впливу («Людині властива складна психіка, важливою частиною якої є уявлення. Воно розвинуте настільки, що людина живе одночасно у двох вимірах, у двох «реальностях» - справжній та уявленій. Уявлений світ більшою мірою (а в багатьох - і в першу чергу) визначає поведінку людини. Але він хиткий і поступливий, на нього можна впливати ззовні так, що людина і не помітить цього впливу»).

Кредит 3. Психологічні засади спілкування

Тема 5. Р.Чалдіні про психологічні механізми впливу: 1) принцип послідовності, у межах якого наголошено на стереотипній обумовленості дій людини (необхідність відчуття уналежнення до певної соціальної (національної, фахової та ін.) групи; 2) принцип взаємного обміну, орієнтований на на дотримання етикетних, емпатичних норм людського спілкування, де «добро добром згадують»; 3) принцип соціального доказу, що засвідчує природність наслідування соціальних стереотипів (ми вважаємо свою поведінку правильною в даній ситуації, якщо часто бачимо інших людей, які поводяться в такий же спосіб); 4) принцип доброзичливості (нам подобаються люди, схожі на нас); 5) принцип авторитету (психологічна схильність до визнання суб'єктивної значущості авторитетних осіб чи символів, що супроводжують поняття авторитету як такого (різноманітні атрибути - одяга, автомобіль та ін.); 6) принцип дефіциту (люди здебільшого цінують те, що є менш досяжним).

Г.Ле Бон про вплив і масові стереотипи (а)гіпнотичний ефект, набутий перебуванням у масовому угрупованні, де свідомість зникає; б)актуалізація прихованих, соціально і суспільно знегативованих, позаконвенційних інстинктів особистості; в)масове спрощення колективних концептів: «Натовп знає тільки прості та межові почуття; будь-який кут зору, ідея чи вірування, нав'яне йому, натовп сприймає чи ж відкидає цілком і ставиться до них або як до абсолютних істин, або ж як до таких саме абсолютних помилок»).

Грузинська школа установки. Формування упередженого ставлення.

Тема 6. Структурування інформації. Г.С.Кара-Мурза про впливове інформаційне структурування: 1)наявність фабрикації фактів, унаслідок чого людина оперує сфальсифікованою картою реальності; 2)головна умова ефективного програмування мислення - контролювання «інформаційного раціону» людини, у межах якого можлива або повна інформаційна негачія, або ж, навпаки, фіксація виключно позитивних фактів; 3)наявність т.зв. білої, сірої та чорної, де «біла» - та, яка поширена і визнана джерелом та його офіційними представниками; «сіра» - не ідентифікує спеціально свої джерела; «чорна» - така, що походить від іншого джерела, ніж справжнє.

Регулярні тенденції структурування інформації: 1)анулюючі (вилучення з опису певної частини дійсної інформації); 2)фінгуючі (уведення до опису ситуації фактів/персонажів, яких насправді там не було); 3)індефінітизуючі (заміна конкретних учасників/складників ситуації узагальненими описами, які збільшують її необ'єктивність). Кегль, колір та ін.

Б.Ф.Поршнев про необхідність дослідження впливу («Про навіювання написано багато праць, але. На жаль, переважно медичинських, що вкрай звужує кут зору. Загальна теорія мовлення, психолінгвістика. Психологія, фізіологія мовлення не приділяють суттєвої уваги, хоч можна вважати, що це і є центральною темою всієї науки про мовлення, мовленнєву діяльність, мову»).

Кредит 4. Види розладів психіки. Патопсихологічна характеристика психічних процесів.

Тема 7. Розлади відчуття, сприймання, уваги, пам'яті, мислення, інтелекту, мовлення, емоційної сфери, порушення волі.

Тема 8. Л.Журавльов як фундатор фоносемантики. Комп'ютерні програми «ВААЛ», «Діатон», «Словодел» та фонетико-лексичний аналіз текстів із метою визначення різноманітних психолінгвістичних характеристик. Їх наукове підґрунтя (розробки Ч.Осгуда (метод семантичного диференціалу), Г.Вежбицької (теорія «семантичних примітивів»: виокремлення дієслів ментальної дії *хотіти/ не хотіти, відчувати, думати, уявляти, сказати, становитися* та ін., субстантивів *я, ти, дещо, дехто* та *це*, які становлять набір стандартних категорій ВААЛу), В.Шалака (на ґрунті теорії аналітичної психології К.Юнга та аналізу сновидінь З.Фрейда дослідник розробив оригінальну методику оцінки агресивної та сексуальної спрямованості текстів), В.П.Беляніна (його теорія «психіатричного літературознавства» засвідчує наявність залежності між психологічними рисами автора, вербалізованими в тексті, та психологічними характеристиками людей, яким цей текст сподобається; виокремлення характеристик особистості автора і / або читача за п'ятьма психологічними шкалами: демонстративністю, депресивністю, паранояльністю, збуджуваністю, гіпертимністю та ін.), О.П.Журавльова (вчений додав до наявних двадцяти чотирьох біполярних шкал ще двадцять монополярних, які відбивають ступінь наближення аналізованого звука до поняття «великий» та ін.), теорії НЛП про модальне (каналне) забарвлення сприйняття. М.Димшиць про можливості програми ВААЛ («ВААЛ є найефективнішим там, де підпорогові реакції максимально наближені до грошей: у професійних спічрайтерів - укладачів текстів у галузі утворення іміджу та, як це не дивно, - у робітників кадрових агенцій. Останні... гідно оцінюють можливості ВААЛу як професійного інструменту. Так само вони використовують його як в аналізі кандидатів на вільні вакансії, досліджуючи тексти автобіографій та резюме, так і націлюючи ВААЛ проти своїх ВААЛ забезпечує оцінку ефективності агітаційних матеріалів, виступів та реклами, ступеня їхнього впливу на підсвідомість; укладання текстів із заданими параметрами емоційного впливу на потенційну аудиторію; підготовку документів, які містять елементи прихованого впливу; безконтактне вивчення психологічних особливостей людей за їхніми статтями, листами, виступами; генерацію нових слів - назв фірм та торгових марок; тонке налаштування матеріалу на цільову аудиторію...; налаштування щодо різних соціальних та професійних груп людей; оцінка рівня агресивності текстів; оцінка сексуальних характеристик текстів; оцінка рівня архетиповості текстів; визначення використаних у текстах метапрограм; оцінка звуко-кольорових характеристик текстів; оцінка ритмічних характеристик текстів; конструювання нових фоносемантичних шкал та їхнє підключення до системи; факторний аналіз даних тощо.

Параметри аналізу: фонетичне значення тексту, тип кодування (жорсткий, м'який), фонетичне значення окремого слова, співвідношення високих і низьких звуків, звуко-кольорові асоціації на текст, ритмічна характеристика тексту, збіг чистоти (світлого) в тексті з його змістовою кульмінацією.

О.Котлячков про стресогенну природу шипляче-свистячих звуків, характерних для певних фідеїстичних контекстів.

І.Огієнко, Ю.Липа, П.Юркевич про впливову силу римованого слова. Я.Радевич-Виницький про впливову природу сонорних.

Кредит 5. Патопсихолінгвістика. Види мовленнєвих порушень.

Тема 9. Мовленнєві афазії та їх види; агнозії: оптична, акустична тактильна, автопагнозія; апраксія та її види; дизартрія її причини та наслідки; алексія, аграфія, дисграфія, дислексія та її види; дислалія, форми дислалії;

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Нейролінгвістика як наука						
Тема 1. Основні поняття і терміни.	16	2	4			10
Тема 2. Прикладні аспекти нейролінгвістики.	16	2	4			10
Кредит 2. Нейрофізіологічне підгрунття мовлення						
Тема 3. Нейрофізіологічне підгрунття мовлення.	18	2	4			12
Тема 4. Психологічне підгрунття мовлення. Невербаліка	18	2	4			12
Кредит 3. Психологічні засади спілкування						
Тема 5. Р.Чалдіні про психологічні механізми впливу.	14	2	2			10
Тема 6. Структурування інформації.	12		2			10
Кредит 4. Види розладів психіки. Патопсихологічна характеристика психічних процесів.						
Тема 7. Розлади відчуття, сприймання, уваги, пам'яті, мислення, інтелекту, мовлення, емоційної сфери, порушення волі.	22	4	4			14
Тема 8. Л.Журавльов як фундатор фоносемантики. Комп'ютерні програми «ВААЛ», «Діатон», «Словодел»	14	2	2			10
Кредит 5. Патопсихолінгвістика. Види мовленнєвих порушень.						

Тема 9. Мовленнєві афазії та їх види; агнозії: оптична, акустична тактильна, автопагнозія; апраксія та її види; дизартрія її причини та наслідки; алексі, аграфія, дисграфія, дислексія та її види; дислалія, форми дислалії;	20	4	4			12
Усього годин:	150	20	30			100

6.1. Теми практичних занять (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Тема 1. Основні поняття і терміни.	4
	Тема 2. Прикладні аспекти нейролінгвістики.	4
	Тема 3. Нейрофізіологічне підґрунтя впливу.	4
	Тема 4. Психологічне підґрунтя впливу. Невербаліка	4
	Тема 5. Р.Чалдіні про психологічні механізми впливу.	2
	Тема 6. Структурування інформації.	2
	Тема 7. Розлади відчуття, сприймання, уваги, пам'яті, мислення, інтелекту, мовлення, емоційної сфери, порушення волі.	4
	Тема 8. Л.Журавльов як фундатор фоносемантики. Комп'ютерні програми «ВААЛ», «Діатон», «Словодел».	2
	Тема 9. Мовленнєві афазії та їх види; агнозії: оптична, акустична тактильна, автопагнозія; апраксія та її види; дизартрія її причини та наслідки; алексі, аграфія, дисграфія, дислексія та її види; дислалія, форми дислалії;	4
Разом:		30

8.1. Самостійна робота (для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Нейролінгвістика як новітня галузь знання	10
2	Поняття про міжпівкульну асиметрію.	10
3	Психологія впливу. Про вплив і масові стереотипи	20
4	Фонетико-лексичний аналіз текстів із метою визначення різноманітних патопсихолінгвістичних характеристик.	20
5	Методи та методики нейролінгвістичних досліджень	10
6.	Види мовленнєвих відхилень	10
7.	Універсальні процеси мовного моделювання та їх лінгвістичні маркери. Процеси упуцнення: номіналізації, неспецифічна лексика, судження, компаративно-суперлативні конструкції.	10
8.	Патологічні розлади людини	10
	Разом:	100 год

9. Індивідуальні завдання

1. Підготувати доповідь на одну з запропонованих тем.
2. Аналіз дефектів мовлення дітей
3. Дібрати приклади мовленнєвих відхилень.
4. Проаналізувати відеоролики з патопсихолінгвістики(ролики на вибір).
5. Дати нейролінгвістичну оцінку мовленню здорової та хворої людини.

10. Методи навчання

Бесіда, робота з навчально-науковою літературою, спостереження й аналіз лінгвістичних явищ, наочність, інтерактивні методи, проблемні методи (дослідницький, частково-пошуковий), вправи.

11. Методи контролю

Засоби діагностики успішності навчання – виконання комплексних рівневих контрольних робіт, перевірка якості індивідуальної та самостійної роботи, поточне тестування та оцінювання на практичних заняттях, фронтальне опитування, індивідуальне опитування.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Види і форми оцінювання				Сума балів
Практ зан.	Сам. роб.	ІНДЗ	КР1, КР 2, КР 3, КР 4	
17*10 б.=170	210 б.	60 б.	По 40 балів – усього 160 балів	600
Всього:				600

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Сума балів	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90-100	5 (відмінно)	5 відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4 добре/зараховано
C	65-79		4 добре/зараховано
D	55-64	3 (задовільно)	3 задов./зараховано
E	50-54		3 задов./зараховано
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

14. Рекомендована література

Базова

- Бехтерев В.М. Внушение и его роль в общественной жизни. - М., 2001.
- Леонтьев А.А. Язык. Речь. Речевая деятельность.- М.,1976.
- Лурия А.Р. Язык и сознание. - Ростов-на-Дону, 1998.
- Потебня А.А. Мысль и язык // Полное собрание трудов. Мысль и язык. - М., 1999.
- Стернин И.А. Введение в речевое воздействие. – Воронеж, 2001.
- Ткаченко О. Мова і національна ментальність (Спроба сучасного синтезу). – К., 2006.

Основна спеціальна

1. Бэндлер Р., Гриндер Д. Структура магии. - СПб., 1996.
2. Бэндлер Р., Гриндер Д. Трансформэйшн. - Сыктывкар, 1999.
3. Бэндлер Р., Гриндер Д. Шаблоны гипнотических техник Милтона Эриксона с точки зрения НЛП. - Симферополь, 1998.
4. Горелов И.Н. Невербальные компоненты коммуникации. - М., 1980.
5. Ковалевська Т.Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування. – Одеса, 2001.
6. О’Коннор Дж., Сеймор Дж. Введение в НЛП. - Челябинск, 1997.
7. Пиз А. Язык телодвижений. - СПб., 1997.
8. Спивак Д.Л. Измененные состояния сознания: психология и лингвистика. – СПб., 2000.

Додаткова спеціальна

1. Аватар И. Кинесика // Dokument HTML. - [http:// www.avatar-world.narod.ru](http://www.avatar-world.narod.ru).
2. Альдер Х. НЛП: наука и искусство достижения совершенства. - Минск, 1998.
3. Бацевич Ф.С. Тоталітарний політичний дискурс: когнітивно-риторичні та комунікативно-мовні ознаки // Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки». - Черкаси, 2001. - Вип.24.
4. Дилтс Р. Моделирование с помощью НЛП. - СПб., 2000.
5. Дилтс Р. Фокусы языка. Изменение убеждений с помощью НЛП. - СПб., 2000.
6. Кандыба В.М. Триста техник глубокого гипноза: В 2 т. – СПб., 2001.
7. Коллингвуд Дж. Управление эмоциями с помощью НЛП // DokumentHTML. -<http://www.futra.aic.net.au/~slands/inspiritive>.
8. Ковалевська Т.Ю. Впливові доміанти рекламного дискурсу в аспекті нейролінгвістичного програмування // Записки з романо-германської філології. – Вип.20. – Одеса, 2008.
9. Ковалевська Т.Ю. Дослідницькі напрями нейролінгвістичного програмування: оглядовий аналіз // Вісник Одеського національного університету. – Т.12. – Вип.3. Філологія: мовознавство, 2007.
10. Ковалевська Т.Ю., Бронікова С.А. Основи ефективної комунікації: Навчальний посібник (Порадник управлінцеві на щодень). – Одеса, 2008.
11. Крейдлин Г.Е. Движение рук: касание и тактильное взаимодействие в коммуникации людей // Логический анализ языка. Языки динамического мира. - Дубна, 1999.
12. Куделин А.С., Геращенко А.В. Гипноз: практическое руководство. – Ростов н/Д., 2003.
13. Кутуза Н.В. Різновиди рекламного впливу: Методичні вказівки та завдання. – Одеса, 2007.

14. Олдер Г., Хэзер Б. NLP. Полное практическое руководство. - К., 2000.
15. Почепцов Г.Г. Имиджелогия. - М., К., 2000.
16. Пронников В.А., Ладанов И.Д. Язык мимик и жестов. - М., 1998.
17. Цветков Э. Психоника или программируемый человек. - СПб., 1998.
18. Черепанова И.Ю. «Ангельский огонь»: Красные PR России. – М., 2003.

Довідкова

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов .- М., 1990.
2. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава, 2006.

15. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

16. Засоби діагностики успішності навчання: усні та письмові відповіді на практичних заняттях, доповіді, виконання завдань самостійної роботи, тестування, підсумкова контрольна робота.